

RAT PROTIV KNJIGE

*

THE WAR AGAINST BOOK

Kemal Zukić, dipl.ing.arh.

Direktor Centra za islamsku arhitekturu

UDK 727.8.025.4 : 355.012] (497.6 Sarajevo)

Sažetak :

Autor analizira univerzalnost knjige, sa jedne, i njeno uništenje koje se periodično ponavlja potaknuto fašističkim idejama, sa druge strane. U tom smislu, autor daje poseban osvrt na paljenje NUBBiH, te predlaže akcioni plan za obnovu "Kuće knjige".

Ključne riječi:

Vijećnica, simbol knjige, rat protiv knjige, obnova

Summary:

The author analyses the universality of a book on the one hand, and its destruction which repeats periodically stimulated by fascist ideas, on the other hand. In that sense, the author pays special regard to the burning of NUL BiH and propose the action plan for "House of book" restoration.

Keywords:

Vijećnica - City Hall, symbol of book, war against book, restoration

Od pamtivijeka su mračnjaci vodili ratove protiv knjige. U Bagdadu su, nakon mongolskog osvajanja, rijekom plovili leševi ljudi kao i knjige koje su oni voljeli i skupljali. U mraku srednjovjekovne Evrope, gorjele su i knjige i naučnici slobodna uma. U Andaluziji - Španiji, nakon pada Granade, biskupi su predvodili rulje koje su sakupljale i palile knjige. Hitlerovi fašisti su orgijali uz plamene lomače napravljene paljenjem knjiga. Karadžićevi sljedbenici su pijančenjem proslavljali njihovu fašističku lomaču - sarajevsku biblioteku Vijećnicu.

U svim poremećenim umovima u kojima su sve civilizacijske tekovine ispreturane i obezvrijeđene, jedno je uvijek kristalno jasno: knjiga je najveći neprijatelj.

Nasuprot tome, u glavama ljubitelja knjige, pored ljubavi, svijest o važnosti knjige nije tako jasno iskristalisana koliko je u poremećenim mozgovima jasna svijest o opasnosti od knjige. Zato se knjige mnogo češće napadaju nego što se brane. I zato su knjige stalno žrtve. Od stotina hiljada kamenih i glinenih ploča prvog ljudskog pisma u Mezopotamiji, sumerskog, koje su lupane oduvijek pa evo i danas, do izgorjenih knjiga u Orijentalnom institutu i Vijećnici.

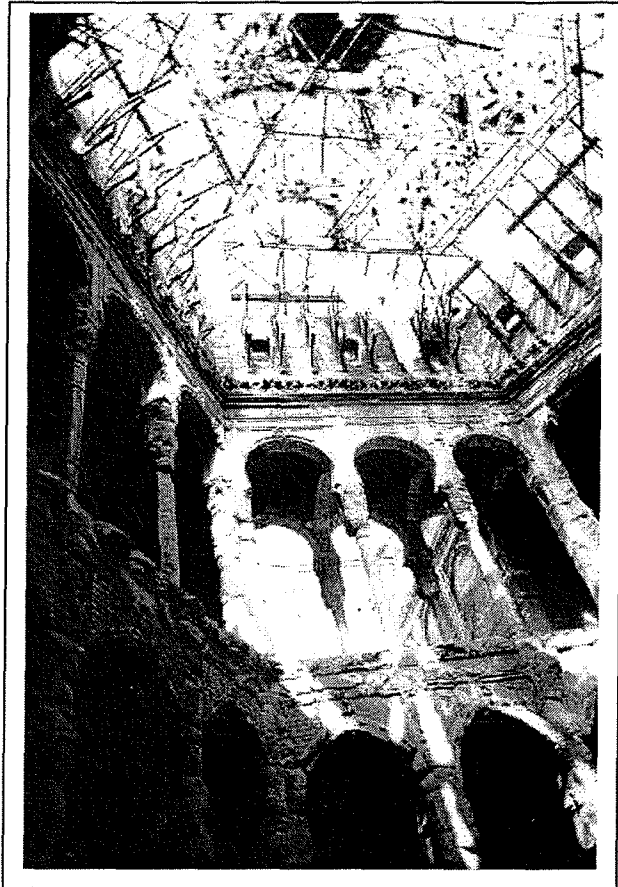
Sada, kada smo na zakašnjelim stidljivim počecima obnove Vijećnice, vjerujemo da bi bilo samoobmanjujuće predstavljati ovaj slučaj kao stihiju barbarizma. Barbarima ne trebaju knjige pa su ih zato zapalili. Tako se najčešće objašnjava. Time se drastično umanjuju razmjere ovog zločina. Veće je i dugotrajnije ono zlo koje je prethodilo paljenju, a to je pomna dugotrajna, uporna, čak sofisticirana intelektualna priprema ovog barbarstva koju su obavljali tokom niza dekada vrhunski intelektualci, profesori, doktori, akademici. Ako otklonimo samo direktne posljedice barbarstva, ništa nismo postigli. Moramo se bez straha i samoobmanjivanja suočiti sa pravom suštinom zla u svoj njegovoj širini i kompleksnosti.

Tadašnji aktuelni direktor Nacionalne i univerzitetske biblioteke, još dok se vatra nije sasvim ni stišala, na televiziji nam se obratio utješnim obavještenjem da su najvažnije knjige prije paljevine bile sklonjene u podrum i na druga sigurna mjesta, tako da nisu izgorjele. Pri tome je naveo pojedinačno sve same srbijanske edicije. Spasio je srpske knjige od srpske paljevine, a za ostale, naročito bošnjačke, nije ni važno, njihovo uništavanje je ozakonjeno (26.08.1992, specijalna TV emisija povodom razaranja Vijećnice).

Za izraz ovakvog licemjerja bile su potrebne desetine godina sistematski vođenog rata protiv "njihovih knjiga". Ovakva izjava, više od same paljevine, najniži je civilizacijski nivo.

Sva četiri najbrojnija naroda i vjerske grupacije u Bosni pripadaju takozvanim "narodima knjige". Objavljivanjem Božijih knjiga ti su narodi sudbinski usmjereni na knjige. Bez knjiga nema opstanka nijednom od "naroda knjige". Zato je protuprirodno kada jedan od "naroda knjige" uništava knjige drugim "narodima knjige". Još je više protuprirodno kad jedan od tih "naroda knjige", mislim na bošnjački narod, tako indolentno, nezainteresovano,

beživotno, bez ijednog protesta ili jauka, gleda kako se njegove knjige zanemaruju, obezvrijeđuju, guraju u stranu, zabranjuju, pripisuju drugim i konačno pale.

Ako želimo sagledati problem u svoj njegovoj grozoti, moramo se kaniti prešućivanja sa jedne i samoobmanjivanja i samooblagivanja sa druge strane. Krajnji je čas da tako postupimo. A ako tako odlučimo postupiti, onda ne treba mnogo pameti pa da se shvati da je pitanje opstanka Bosne pitanje opstanka njenog kičmenog naroda Bošnjaka. A opstanka Bošnjaka nema bez opstanka njihove knjige, bez njihovog vraćanja knjizi, kao "naroda knjige". Svi Bošnjaci koji ovo ne vide dio su stada spremnog za novi genocid. Svi pripadnici drugih naroda koji hinje da ovo ne vide, dio su barbarskih armija koje ratuju protiv knjiga, ili baš nekih knjiga.

Već stoljećima, Bosna je "zemlja knjige" a Bošnjaci su istinski "narod knjige".

Najmanje pet stoljeća u Bosni su brojni ljudi koji govore i pišu na tri ili četiri jezika. Što je to zaboravljeno, to je skoriji problem, vještački stvoren.

"Astrološki spisi" su napisani, iluminirani i ilustrovani minijaturama stoljeće ili dva prije nego

je islam došao u Bosnu. Neki ljubitelj knjige je putovao do Irana sa karavanom, tamo kupio vrijedni i skupi manuskript, donio ga u Bosnu, a drugi su ga čuvali stoljećima. Kakav je to ljubitelj knjige morao biti, taj naš davni zemljak! Sad su to barbari zapalili u Orijentalnom institutu, još jednoj knjiškoj buktinji u Sarajevu, uz Vijećnicu.

Brojni su manuskripti sa minijaturama donešeni u Bosnu od strane zaljubljenika knjige, u vrijeme opšte balkanske nepismenosti. Zatim je krenuo rat protiv nekih knjiga i ti su se vrijedni manuskripti i minijature stanili u Zagrebu i Beogradu. Sreća! Bar nisu izgorjeli, može se reći. Ali, to je gorka bosanska istina. Nažalost, moramo i ovo reći, sreća pa smo opljačkani i te vrijedne knjige ipak postoje, pa bilo gdje.

Sjetimo se šta veliki Krleža kaže o Bosni naspram Hrvatske. Da parafraziram: u Bosni je bila kultura, škole, knjige, kad kod nas u Hrvatskoj nije bilo ništa.

Onda su se, neobjašnjivo, entuzijazam i ljubav za knjigu kod Bošnjaka preokrenuli u potpunu indiferentnost i apatiju. Suprotno, drugi su pokrenuli mračni rat protiv knjige koji je samo simbolično kulminirao paljenjem Vijećnice.

* *

Prošle su godine od paljevine Vijećnice a mi se još mrtvački indolentno premišljamo šta ćemo s njom.

Pa zar nam barbari, palikuće i ratne horde koje ratuju protiv knjige nisu sasvim jasno pokazale šta moramo uraditi? Vijećnica je spljena kao simbol knjige. Kao simbol knjige Vijećnica mora biti i obnovljena. Inače, priznajemo barbarima pobjedu.

Možda je sreća u ovom kašnjenju to što će sazreti spoznaja o sveobuhvatnosti i širini ove akcije obnove "kuće knjige". Možda shvatimo koje pripreme i prateće radnje moramo obaviti prije nego obnovimo Vijećnicu.

Želim u najkraćem, samo telegrafski skicirati plan djelovanja.

1. Obnovom Vijećnice, svečano i javno, na svim nivoima, do UN-a, objaviti kraj prljavog rata protiv knjige koji povremeno u Evropi plane pri procvatu fašizma, a koji na Balkanu, a posebno u Bosni, traje vječno.
2. Na međunarodnim sudovima pokrenuti procese protiv svih država i pojedinaca koji su se osramotili u ovoj paljevini, a zatim tražiti i nadoknadu štete.
- 1) Treba jasno prokazati pravi smisao paljevine. Ne insistirati na barbarizmu izvršioca nego na gnjilosti mozgova doktora i akademika, hušaka i organizatora.
- 2) Potrebno je odstraniti dilemu šta treba da udomi obnovljena Vijećnica. Ona je postala simbol knjige, "kuća knjige", dok je njena prvobitna namjena zaboravljena. Prekasno je da se stvara novi takav simbol jer za to su potrebne godine kojih mi nemamo na raspolaganju. Obnovimo Vijećnicu kao simbol knjige.
- 3) Sigurno je istina da ta zgrada, koja nije projektovana za biblioteku, ima mnoge funkcionalne manjkavosti u tom smislu. Ali, zar se svi mi, koji smo kao studenti provodili dane u Vijećnici jer smo samo tamo mogli naći neke rijetke knjige, zar se nismo bili navikli na te manjkavosti toliko da ih nismo ni primjećivali? Tamo, naprosto, može i smije ponovo biti samo biblioteka. Ako ne želimo javno kapitulirati pred silama zla i barbarstva.
- 4) Ukoliko se pokazuje, što je moguće, da su kapaciteti nedostadni da stane sve što treba stati, postoje rješenja. Zašto sve mora biti na jednom mjestu? Da nekim budućim palikućama bude

lakše sve ponovo spaliti. Postoje već specijalizovane biblioteke za specijalizovane oblasti. To može i ostati. Gazi Husrevbegova biblioteka i Orijentalni institut su takve ustanove. Vjerovatno i Franjevačka biblioteka ili pravoslavne zbirke. Vijećnica može biti glavna i simbolična biblioteka opšteg smjera u širokoj mreži specijalističkih biblioteka. Uz korištenje mikrofilmova i kompjuterske tehnike sve ovo postaje lakše izvodivo.

- 5) Trebali bi zvanično, preko državnih institucija, zatražiti od Beograda da isporuče vrijedne orijentalne manuskripte u Sarajevo, kao kompenzaciju za organizovanje, podstrekavanje i izvršenje barbarskog uništavanja knjiga u Sarajevu. U Beogradu bi mogle ostati dobre kopije tih knjiga, ukoliko im trebaju.

- 6) Bez obzira na ishod, ovo bi moralo biti urađeno.

* *

